

בית משפט לעניינים מקומיים

1. כללי

במסגרת תוכנית העבודה השנתית של מבקר העירייה נערכה ביקורת בנושא התנהלות בית המשפט לעניינים מקומיים בכלל וגביית קנסות המוטלים על ידו בגזרי דין, בפרט.

סעיפים 58 - 54 לסימן ד' בחוק בתי המשפט (נוסח משולב) התשמ"ד-1984, המוצגים להלן, עוסקים בבית המשפט לעניינים מקומיים:

"סימן ד': בתי משפט לעניינים מקומיים

מקום מושב 54. (א) שר המשפטים רשאי, בצו, לאחר התייעצות עם ואזור שיפוט [ב/29] הרשות המקומית הנוגעת בדבר, להקים בית משפט לעניינים מקומיים ולקבוע מקום מושבו ואזור שיפוטו, ורשאי הוא, בצו, כאמור, להסמיך בית משפט שלום לשבת כבית משפט לעניינים מקומיים.

(ב) אזור שיפוטו של בית משפט לעניינים מקומיים יכול שיהיה שונה מאזור שיפוטו של בית משפט השלום של אותו אזור ויכול שיכלול את תחומן של רשויות מקומיות אחדות; היה אזור שיפוטו של בית משפט לעניינים מקומיים כולל שטחים שהם באזור השיפוט של יותר מבית משפט שלום אחד, ייקבע בצו, נשיאו של איזה בית משפט שלום מביניהם הוא בעל הסמכות לגביו.

(ג) שר המשפטים רשאי, לאחר התייעצות עם הרשות המקומית הנוגעת בדבר, לבטל צו לפי סעיף זה או לשנותו.

הסמכות .55 (א) בית משפט לענינים מקומיים ידון בעבירות לפי פקודת העיריות, פקודת המועצות המקומיות, וחוק התכנון והבניה, תשכ"ה-1965, ולפי תקנות, צווים וחוקי עזר על פיהם, וכן בעבירות לפי החיקוקים המנויים בתוספת השלישית,⁽¹⁾ לרבות תקנות, צווים וחוקי עזר על פיהם.

(ב) שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לשנות בצו את התוספת השלישית.

...

דין בית משפט לענינים מקומיים כדין בית משפט שלום, ויחולו עליו הוראות סימן ג' למעט סעיף 51 ככל שאין בסימן זה הוראה אחרת, ובשינויים המחוייבים. [תיקון: תשמ"ה]

(ב) דין שופט בית משפט לענינים מקומיים כדין שופט בית משפט שלום לכל דבר וענין.

(1) בין החוקים המנויים בתוספת השלישית כלולים חוקים קשורים, כגון: חוק רישוי עסקים; חוק יום הזכרון לחללי מערכות ישראל; חוק יום הזכרון לשואה ולגבורה; חוק למניעת מפגעים; חוק הסדרת מקומות רחצה; חוק הבטיחות במקומות ציבוריים; פקודת הכלבת; חוק הגבלת העישון במקומות ציבוריים וכו'.

מינוי שופט 57. (א) שר המשפטים, בהסכמת נשיא בית המשפט
 [תיקון: תשס"ד-3] [ב/29ה] העליון, רשאי למנות, לתקופה ובתנאים שיקבע,
 שופט או שופט בקיצבה שימלא תפקיד של
 שופט בית משפט לעניינים מקומיים; בשבתו
 בדין יהיו סמכויותיו של שופט שנתמנה כאמור
 כסמכויות שופט בית משפט שלום.

....

שמירת סמכויות 58. אין הוראות סימן זה באות לגרוע מסמכות בית משפט
 שלום לדון בעבירות כאמור בסעיף 55."

בעצם ישנן שלוש דרכי הפעלה של השיפוט בעניינים מקומיים: בבתי משפט לעניינים
 מקומיים שהוקמו בצו בתי המשפט (בתי משפט לעניינים מקומיים - הקמה
 והסמכה), התשמ"ג-1983 (להלן-הצו); בבתי משפט שלום שהוסמכו, על פי אותו צו,
 לשבת כבתי משפט לעניינים מקומיים; וביישובים שבהם לא הוקמו ולא הוסמכו
 בצו בתי משפט לעניינים מקומיים- בבתי משפט שלום. אין אחידות בסדרי
 המינהל ובסדרי ההפעלה של בתי המשפט (כגון: בטיפול המינהלי של מזכירות בתי
 המשפט בתיקים; בתקני כח אדם; באחריות לסגל העובדים; בהסדרים הכספיים
 בין הנהלת בתי המשפט לבין הרשות המקומית לגבי מימון ההפעלה) בכל אחת
 מקבוצות אלו, ולעתים אף באותה קבוצה עצמה.

למעשה הנהלת בתי המשפט נושאת באחריות המקצועית להפעלת בתי המשפט
 לעניינים מקומיים (קביעת נהלי עבודה, מתן הנחיות מקצועיות והדרכה לעובדי
 מזכירות בית המשפט וכו'), והרשויות המקומיות- באחריות המינהלית. גבולות
 האחריות והסמכות של הנהלת בתי המשפט והרשויות המקומיות לעבודת מזכירות
 בית המשפט לא הוגדרו הלכה למעשה, ולא נקבע לבתי המשפט לעניינים מקומיים
 נוהל עבודה נפרד, שייתן פתרון לבעיות ייחודיות הנובעות מהפיצול הקיים באחריות
 להפעלת בתי המשפט.

בצו בתי המשפט (בתי משפט לעניינים מקומיים - הקמה והסמכה), התשמ"ג-1983 (להלן - הצו), הקים שר המשפטים, בתוקף סמכותו לפי החוק, ולאחר התייעצות עם ראש הרשות המקומית הנוגעת בדבר, בתי משפט לעניינים מקומיים בערים: בני ברק, בת ים, גבעתיים, חולון, חיפה, ירושלים, כרמיאל, נתניה, פתח תקווה, קריית ביאליק, ראשון לציון, רחובות, תל אביב-יפו (להלן-בתי משפט שהוקמו בצו). כן הסמיך שר המשפטים בצו, בתי משפט שלום לשבת כבתי משפט לעניינים מקומיים. השר קבע את אזור שיפוטם, כדלקמן: **בית משפט השלום בכפר סבא**, שאזור שיפוטו בתחומן של הרשויות המקומיות כפר סבא, רעננה והוד השרון; בית משפט השלום בהרצליה, שאיזור שיפוטו בתחומן של הרשויות המקומיות הרצליה ורמת השרון; ובית משפט השלום בתל אביב-יפו שאזור שיפוטו רמת גן (להלן-בתי משפט שהוסמכו בצו). הקמת בתי המשפט לעניינים מקומיים לא גרעה מסמכויות בתי משפט השלום לדון גם בעניינים מקומיים.

החוק קובע, כי דין בית משפט לעניינים מקומיים כדין בית משפט שלום, וחלות עליו הוראות החוק הדנות בבית משפט שלום בשינויים המחויבים. דין שופט בית משפט לעניינים מקומיים כדין שופט בית משפט שלום לכל דבר ועניין.

בית המשפט לעניינים מקומיים הממוקם בכפר סבא, משותף כאמור, לשלוש רשויות שהן: כפר סבא; רעננה והוד השרון ואזור השיפוט שלו חל עליהן.

בית משפט השלום בכפר סבא משמש גם כבית משפט לעניינים מקומיים לרשויות המקומיות - טירה ומועצה אזורית דרום השרון ולוועדה המחוזית לתכנון ובנייה.

על בית המשפט לעניינים מקומיים אחראי סגן נשיא בית משפט השלום בכפר סבא ומרבית התיקים נדונים בפניו ביום קבוע בשבוע כאשר לעיתים, חלק מועט מהתיקים, מועברים על ידו לדיון בפני שופטים אחרים מבית משפט השלום.

בבית המשפט לעניינים מקומיים נדונות סוגי עבירות בתחומים של איכות הסביבה- רישוי עסקים, תברואה מונעת, פיקוח עירוני, חנייה, עבירות על חוקי עזר עירוניים, חוק תכנון בנייה, התשכ"ה-1965, בעניינים הקבועים בחוקים אלה.

כתבי האישום מוגשים מטעם העירייה על ידי התובע העירוני מהלשכה המשפטית.

2. סדרי עבודה

בית המשפט לעניינים מקומיים בכפר סבא נדונים כאמור, תיקים של שלושת הרשויות - כפר סבא, רעננה והוד השרון המהווים את אזור שיפוטו של בית המשפט לעניינים מקומיים כפי שהסמיך כאמור, שר המשפטים בצו את בית משפט השלום בכפר סבא.

בעת עריכת הביקורת מזכירות בית המשפט לעניינים מקומיים מונה 3 עובדות כדלקמן:

- א. **מזכירה ראשית לעניינים מקומיים - נציגת כפר סבא והוד השרון.**
- ב. **מזכירה - נציגת רעננה.**
- ג. **מזכירה - נציגת טירה ומועצה אזורית דרום השרון.**

המזכירה המשמשת כנציגת טירה והמועצה אזורית דרום השרון קשורה לבית משפט השלום בשמשו כבית משפט לעניינים מקומיים של רשויות אלה כאמור, אך על אף זאת, עובדת בשיתוף ובתיאום עם המזכירה הראשית של בית המשפט לעניינים מקומיים.

המזכירה הראשית עובדת בתפקידה כ-12 שנה בהיקף של 70% משרה מטעם עיריית כפר סבא, בנוסף, משמשת מזה 8 שנים נציגת הוד השרון במשרה חלקית לאחר שקיבלה אז לדבריה, אישור לכך, ממחלקת כח אדם של עיריית כפר סבא.

2.1 הכשרה/הדרכות

הביקורת העלתה כי המזכירה הראשית של בית המשפט לעניינים מקומיים החלה את תפקידה לפני כ-12 שנה ללא כל חפיפה ו/או הדרכה על אופן מילוי התפקיד.

לשאלת הביקורת האם לאור כך, יזמה ו/או פנתה לקבל הדרכה/הכשרה לתחום עיסוקה נענתה על ידה כי במשך כל שנות עבודתה בבית המשפט לעניינים מקומיים עברה שני קורסי מחשב הקשורים לתחום הפלילי ובכל מקרה לא קשורים לנושאים הנדונים בבית המשפט לעניינים מקומיים

בהיבט המשפטי ובהיבטים עירוניים כגון: תכנון ובנייה, חוקי עזר, איכות הסביבה (רישוי עסקים, תברואה, פיקוח עירוני וכו').
הביקורת לא מצאה ולא הומצאה לה עדות לבקשה יזומה מצד המזכירה הראשית להשתתפות בהשתלמות הקשורה לתחום עבודתה.

הביקורת רואה חשיבות מקצועית רבה בהשתלמויות העובדים וזאת במטרה להכשירם לבצע את תפקידם באופן מקצועי, יעיל ועצמאי.

לפיכך, כל עוד בהיבט המקצועי המזכירה הראשית של בית המשפט לעניינים מקומיים היא תחת אחריות הנהלת בתי המשפט, הנהלת בתי המשפט היא הגוף האחראי לדאוג כי המזכירה תשתתף בהשתלמות מקצועית הקשורה לתחום עבודתה הן באופן מיידי והן באופן שוטף כדי שתרכוש ידע עדכני ומיומנויות הקשורות לעבודתה.

נוהל עבודה 2.2

המזכירה הראשית של בית המשפט לעניינים מקומיים ענתה לשאלת הביקורת כי בכל שנות עבודתה בתפקיד לא קיבלה כל ניהול עבודה ייחודי לבית משפט לעניינים מקומיים מטעם הנהלת בתי המשפט, מרכז השלטון המקומי ו/או העירייה.
 לדבריה, היא מקבלת לעיתים עדכונים מהמזכירה הראשית של בית משפט השלום או מהנהלת בתי המשפט.

בפועל, שיטת עבודתה היא כמו ניהול הליך פלילי בבית משפט השלום.

לאור כך, הביקורת ממליצה כי תיערכנה בדיקות בנוגע לניהול עבודה מול הנהלת בתי המשפט, מרכז השלטון המקומי וגורמים הקשורים בעירייה ואלה יושלמו על פי הצורך.

עוד מצאה הביקורת כי מחשב המזכירה הראשית של בית המשפט לעניינים מקומיים אינו מחובר לרשת המחשב של העירייה ובכך נמנעת ממנה

האפשרות לעבוד מול גורמי העירייה איתם היא עובדת באופן יעיל ומידי יותר.

הביקורת ממליצה לפיכך, על חיבור מחשב מזכירת בית המשפט לעניינים מקומיים לרשת המחשוב העירונית לשיפור זמינות העברת המידע ולניהול עבודה יעיל של מזכירות בית המשפט מול המחלקות הרלבנטיות ושל המחלקות עצמן מול מזכירות בית המשפט.

כפיפות ארגונית 2.3

הביקורת מצאה כי המזכירה הראשית של בית המשפט לעניינים מקומיים לא כפופה בהווה ולא היתה כפופה בעבר לייעוץ המשפטי לעירייה.

בשנת 1994 הוציא שר המשפטים דאז, פרופ' דוד ליבאי כתב מינוי לוועדה בראשות השופט זמיר וזאת לאחר המלצת ועדת השרים לענייני תיאום ומינהל אשר החליטה כי יש לבצע רפורמה במערך הארגוני של בתי המשפט לעניינים מקומיים וזאת לאור הממצאים וההמלצות בדוח מבקר המדינה מספר 44.

להלן קטעים מתוך דוח ועדת זמיר הנוגעים לבית משפט לעניינים מקומיים:

"הוועדה סבורה כי הכפיפות לייעוץ המשפטי של הרשות המקומית (קל וחומר הכפיפות לתובע העירוני) יוצרת בעיה קשה במיוחד, וזאת משום שהוא הממונה המינהלי גם על התובעים המופיעים בפני בית המשפט, וממנו הם מקבלים הנחיות והוראות בנוגע למילוי תפקידם... המרות המינהלית של היועץ המשפטי על המזכירים של בית המשפט ועל התובעים בפני בית המשפט, בו בזמן, פוגעת בדימוי של בית המשפט ואף עלולה לשבש את התפקוד של בית המשפט כרשות עצמאית.

על כך עמדה מבקרת המדינה בדו"ח השנתי מס' 44 לשנת 1993... לפיכך סבורה הוועדה כי המזכירות של בית המשפט לעניינים מקומיים אינה צריכה

להיות כפופה מבחינה מינהלית לייעוץ המשפטי של הרשות המקומית (ובודאי

שלא להיות כפופה לתובע העירוני), אלא היא צריכה להיות כפופה במישרין למזכיר העירייה, המתמנה לפי סעיף 167 לפקודת העיריות (נוסח משולב) ובהעדר מזכיר למנהל הכללי של העירייה... מהות הכפיפות המינהלית של עובדי המזכירות למזכיר או למנהל הכללי של הרשות המקומית, והמגבלות על כפיפות זאת, כפועל יוצא של העיקרון המחייב עצמאות מקצועית של בית המשפט, צריכות לבוא לידי ביטוי ברור בנוהלי עבודה של בית המשפט לעניינים מקומיים...

עובדי המזכירות ...

(א) עובדי המזכירות של בית המשפט לעניינים מקומיים לא יהיו כפופים מבחינה מינהלית ליועץ המשפטי של הרשות המקומית, בהיותו ממונה על התובעים המופיעים בפני בית המשפט...

(ב) עובדי המזכירות צריכים להיות כפופים מבחינה מינהלית במישרין למזכיר העירייה, המתמנה לפי סעיף 167 לפקודת העיריות, ובהעדר מזכיר - למנהל הכללי של העירייה.

(ג) מהות הכפיפות המינהלית של עובדי המזכירות תוגדר בנוהלי עבודה."

מאז שנת 1996, המזכירה הראשית היתה כפופה ארגונית למחלקה לאיכות הסביבה, דאז וזאת עקב כך שמרבית תיקי המשפט, הם לדבריה, קשורים באיכות הסביבה. הביקורת מצאה כי בעת עריכת הביקורת המזכירה כפופה מחודש אוגוסט 2006 לערך, על פי הודעה טלפונית לדבריה, של מנכ"ל העירייה, למחלקת הגבייה. מאז שינוי זה, עורכת המזכירה הראשית של בית המשפט לעניינים מקומיים פגישות עבודה תקופתיות עם מנהלת אגף הכנסות העירייה.

הביקורת מצאה כאמור, כי בפועל, בניגוד למסקנות והמלצות ועדת זמיר שחלקן הובאו לעיל, המזכירה הראשית בבית המשפט לעניינים מקומיים לא כפופה ישירות למנכ"ל העירייה.

לאור כך, לדעת הביקורת יש לשקול שינוי אירגוני כך שמזכירות בית המשפט לעניינים מקומיים תהיה בכפיפות לאגף הכנסות העירייה בכל הקשור לפעולות הכספיות (גביית קנסות, הוצאות, חיובים וכו') ובכפיפות למנכ"ל העירייה בכל הקשור לפעולות המינהליות (טיפול בתיקים, זימונים, רישום וכו').

בכפיפות כגון זו, יימנע מצב של ניגוד עניינים בין מזכירות בית המשפט ללשכה המשפטית של העירייה, יינתן דגש ליעילות ותקינות העבודה והכפיפות האירגונית והניהולית תהיה בהתאם להמלצת דוח ועדת זמיר, אשר הוקמה כאמור, בעקבות הממצאים וההמלצות בדוח מבקר המדינה מספר 44.

2.4 תפעול ואחזקת בית המשפט לעניינים מקומיים

בית המשפט לעניינים מקומיים שוכן כאמור, במבנה בית משפט השלום.

הביקורת לא מצאה ולא הומצא לה הסכם כתוב בין עיריית כפר סבא למינהל בתי המשפט בנוגע לבית המשפט לעניינים מקומיים.

בספר החוזים במזכירות העירייה לא נמצא הסכם הנוגע לבית המשפט לעניינים מקומיים. הביקורת אף נענתה הן על ידי המזכירה הראשית של בית המשפט לעניינים מקומיים והן על ידי עוזרת מנכ"ל העירייה, כי לא ידוע להן על הסכם בנוגע לבית המשפט לעניינים מקומיים.

כל עוד אין הסכם כפי שמוצע בדוח מבקר המדינה מספר 44, כמפורט להלן: "לדעת מבקר המדינה, כל עוד בתי המשפט לעניינים מקומיים פועלים במתכונת הקיימת, מן הראוי שהנהלת בתי המשפט, בתיאום עם משרד הפנים ומרכז השלטון המקומי, יגדירו בנוהל עבודה נפרד לבתי המשפט לעניינים מקומיים את גבולות האחריות והסמכות של הנהלת בתי המשפט ושל הרשויות המקומיות לסדרי העבודה של המזכירות שלהן. כל זאת במגמה לגבש נוהלי עבודה מחייבים, שיתנו פתרון לבעיות ייחודיות לבתי משפט אלה ויסירו חשש למעורבות של הרשות המקומית בעבודתם".

לדעת הביקורת, העירייה צריכה להגיע להסכם פרטני אשר יקיף הן את העניינים המינהליים, הן את העניינים התפעוליים והן יסדיר את מערכת הקשרים בין שלושת הרשויות המקומיות - כפר סבא, רעננה והוד השרון בקשר לבית המשפט לעניינים מקומיים.

הבניין והציוד של בית משפט השלום ובית המשפט לעניינים מקומיים משותף ולפיכך, פעולות אחזקת בית המשפט מבוצעות על ידי איש אחזקה של בית משפט השלום. עלויות התפעול השונות כגון חשמל, טלפון, דואר, ניקיון, אחזקה, דפים למדפסת וכו', הן על חשבון הנהלת בתי המשפט.

בנוסף, נושא בטחון המבנה ואולמות המשפט והמשרדים הוא באחריות משמר בתי המשפט ובמימון הנהלת בתי המשפט. במהלך היום יש במקום לא פחות מ-4 מאבטחים ובנוסף אליהם גם שוטרים על פי הצורך. המבנה עצמו מאובטח 24 שעות ביממה.

למזכירות בית המשפט לעניינים מקומיים נרכשו בעבר מדפסת ומכשיר פקסימיליה על ידי הרשויות המקומיות. נוסף לזה, אחזקת מכשירים אלו יחד עם אספקת מוצרים מתכלים שלהם (טונר ; דיו), מבוצעים על ידי הרשויות המקומיות על פי הזמנות הנערכות מהרשויות מעת לעת, על פי הצורך, על ידי המזכירה הראשית. בנוסף, המזכירה הראשית המשמשת כאמור, גם כנציגת כפר סבא מקבלת אספקה שוטפת של ציוד משרדי דרך המחלקה בעירייה אליה היא שייכת ארגונית (איכות הסביבה בעבר ובעת עריכת הביקורת אגף הכנסות העירייה).

לדעת הביקורת יש להסדיר את אספקת הציוד המשרדי לו זקוקה המזכירה הראשית לעבודתה כנציגת כפר סבא בבית המשפט לעניינים מקומיים.

2.5 עלויות תפעול בית המשפט

כפי שצויין לעיל, עלויות אחזקת והפעלת בית המשפט לעניינים מקומיים, משולמות מתקציב הנהלת בתי המשפט.

עיריית כפר סבא נושאת בעלויות הישירות הבאות:

- א. השתתפות בשכר שופטים.
- ב. ציוד משרדי למזכירת בית המשפט.
- ג. רכישת ואחזקת מדפסת ומכשיר פקסימיליה.

2.5.1 השתתפות בשכר שופטים

הביקורת מצאה כי עד שנת 2000 לערך, עיריית כפר סבא שילמה להנהלת בתי המשפט את החשבון המלא של כל ימי השיפוט בבית המשפט לעניינים מקומיים, משמע גם עבור ימי שיפוט של רשויות מקומיות אחרות.

הביקורת מצאה כי המזכירה הראשית של בית המשפט לעניינים מקומיים, לא הונחתה בנושא זה, כמו בנושאים אחרים ולפיכך, החשבון שהיה מגיע לתשלום עבור ימי השיפוט שולם כולו על ידי גזברות העירייה, כדבר בשיגרה.

פגם זה התגלה בגזברות העירייה בשנת 2000 לערך והיא ביצעה לאחר מכן, התקזזות מול הרשויות המקומיות השותפות, הנוגעות בדבר.

על אף זאת, הביקורת העלתה כי המזכירה הראשית של בית המשפט לא קיבלה מגזברות העירייה, כל הנחייה לדבריה, כיצד לנהוג להבא לגבי התשלומים עבור ימי השיפוט.

המזכירה הראשית הציגה בפני הביקורת דוח שיפוט מפורט של ימי שיפוט לפי רשויות, אותו היא מכינה מדי חודש. דוח זה, נשלח על ידה, להנהלת בתי המשפט ועל פי דוח זה מחייבים את העיריות בעלויות ימי השיפוט.

המזכירה הראשית לא התבקשה ולא הונחתה לדבריה, להעביר עותק מדוח זה לגזברות העירייה.

הביקורת מצאה כי בלשכה המשפטית מנהלים רישום של ימי השיפוט (כולל פירוט בדבר יום דיונים מלא/חצי יום דיונים) והתשלום להנהלת בתי המשפט מועבר על ידי גזברות העירייה, לאישור היועצת המשפטית לעירייה. היועצת המשפטית לעירייה בודקת האם היו ימי שיפוט על פי הרישום בלשכה המשפטית ובהתאם מאשרת את בקשת התשלום.

ממצאי הביקורת מעידים כי יחסיות ימי השיפוט לא ידועה, (דיון אחד של אחת

הרשויות מול מספר דיונים של רשות שנייה ביום דיונים אחד) ולפיכך, כדי למנוע תשלום יתר הביקורת ממליצה לערוך את הרישומים בהתאם ועל פיהם לאשר את התשלום.

3. ניהול התשלומים ומערכת המחשוב

בית המשפט לעניינים מקומיים מטיל בגזרי הדין שלו קנסות שונים.

3.1 להלן סוגי הקנסות, על פי מקורותיהם המוטלים בפסיקות בית המשפט

- א. קנסות על היעדר רישיון עסק.
- ב. קנסות עבירות בנייה.
- ג. קנסות על עבירות חנייה.
- ד. קנסות על מפגעים (עבירות על חוקי עזר).
- ה. קנסות על עבירות שונות (בתחומי איגוד ערים, חינוך וכו').

3.2 המזכירה הראשית של בית המשפט לעניינים מקומיים, המשמשת כנציגת

כפר סבא נותנת מראש, למחלקות העירייה השונות, תאריכי משפט עתידיים.

בדוחות ברירת קנס/משפט אשר ניתנים על ידי גורמי העירייה קבוע כבר למי שבוחר לא לשלם קנס, יחד עם תאריך למשפט עתידי. במידה ומקבל הדוח לא הודיע על בקשה לדחיית משפט ו/או לא מגיע למשפט בתאריך הקבוע בדוח ו/או לא משלם את הקנס, ניתן לו על ידי שופט בית המשפט לעניינים מקומיים, פסק דין וגזר דין, שלא בפניו. בגזר הדין, הניתן כאמור שלא בפני הנאשם, השופט יכול להגדיל את הקנס המקורי.

3.3 להלן מפורטים התהליכים השונים של הטיפול בעבירות השונות:

- א. עבירות מסוג עוון שהן כתוצאה מאי קיום חוק תכנון ובנייה (חוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965) או חוק רישוי עסקים (חוק רישוי עסקים, תשכ"ח 1968):
- (1) עבירות לגבי בנייה שלא בהתאם לחוק התכנון והבנייה מטופלות בהגשת כתב אישום על ידי התובע העירוני.

(2) עבירות מסוג שימושים חורגים על פי תכנון ובנייה ו/או רישוי עסקים על פי חוק רישוי עסקים הינן עבירות מתמשכות אשר נמשכות כל עוד המצב החוקי לא הוסדר.

יצוין שההתיישנות בעבירות שהן עוון ובעצם ההתייחסות היא אך ורק לעבירות בנייה, בהתאם לחוק התכנון והבנייה היא 5 שנים לגבי העבירה עצמה ועד 10 שנים לגבי העונש.

ב. עבירות מסוג חטא הן עבירות חנייה, עבירות איכות סביבה (גזם, פינוי אשפה, עישון וכד'):

(1) עבירות החנייה הן מסוג ברירת משפט. על מקבל דוח החנייה לשלם את הקנס או לערער בפני התובע העירוני או לבקש להישפט.

(2) עבירות של איכות הסביבה הן מסוג ברירת קנס. במקרה זה על מקבל הדוח לשלם את הקנס או להגיע לבית המשפט במועד הקבוע בדוח עצמו ולהישפט.

במקרה זה העבירה מתיישנת כעבור שנה והעונש מתיישן כעבור 3 שנים.

האחריות על המעקב לגבי הגשת התביעות ומעקב אחר ההתיישנות חלה לדעת הביקורת על התובע העירוני.

לביקורת נמסר על ידי מזכירת בית המשפט, כי נמחקו עשרות תיקים בטרם הגיעו בפני השופט זאת מכיוון שלא נערך מעקב נאות כך שקרו מקרים שחלף המועד בו ניתן להגיש כתב אישום ולפיכך, לא הוגש כתב אישום נגד הנאשמים והם לא עמדו לדין ובכך נפגעת ההרתעה ואכיפת החוק וזאת מעבר להפסד הכספי באי גביית מלוא הקנסות.

בבדיקה שנערכה מול התובע העירוני, אשר נכנס לתפקידו לאחרונה נמצא שיתכן והיו מקרי התיישנות או סגירת תיק ללא הליכים משפטיים, אך לא קיימת רשימה פורמאלית לכך. ההחלטות בתיקים שנסגרו מחמת התיישנות או הוחלט שלא להגיש בהם כתבי אישום מתויקות אצל התובע העירוני. ישנם תיקים שהוסבו לבקשה לצווי הריסה ללא הרשעה (לפי סעיף 212 לחוק התכנון והבניה), לאחר שהתברר כי עבירת הבנייה התיישנה או מטעמים אחרים בגינם לא ניתן להגיש כתב אישום כנגד עבריין הבנייה על פי סעיף 208 לחוק התכנון והבנייה. היות וההליך לפי סעיף 212 הינו הליך חריג וייחודי הדבר נמצא במעקב הלשכה המשפטית.

התובע העירוני מסר לביקורת בנושא מעקב אחר התיישנות כי לא קיים מעקב אחר כל הבנייה בשטחה של העיר זאת מטבע הדברים וזאת בגלל כח אדם מצומצם במחלקת פיקוח על הבנייה. לאחר כניסתו לתפקיד של התובע העירוני החדש מתנהל על ידו מעקב אחר החלטות שניתנו שלא לנקוט בהליכים משפטיים וכן מעקב אחרי צווי הריסה שניתנו ומועד כניסתם לתוקף או אז נשלחות אל הנאשמים התרעות על אי קיום צווים (עבירה על אי קיום צווים אינה ברת התיישנות).

התובע העירוני מסר לביקורת כי גם במקרה ועבירה מתיישנת ולא ניתן לנקוט בהליכים משפטיים, עדיין סלולה הדרך לרישום הערת אזהרה על חריגת בנייה בלשכת רישום המקרקעין.

המזכירה הראשית לעניינים מקומיים של בית המשפט, המשמשת כאמור, גם כנציגת כפר סבא במזכירות בית המשפט, מקבלת מקלדנית השופט את פרוטוקול גזר הדין ועל פיו, ללא בקרה נוספת, היא מזינה את הנתונים כולל סכומי הקנסות, מועדי התשלום ופריסתם, למחשב.

הביקורת מצאה כי אין גורם נוסף אשר מבצע בקרה על אמיתות ונכונות הנתונים המוזנים למחשב והתאמתם לפרוטוקול גזר הדין.

לפיכך, יש לדעת הביקורת לשקול ולבחון הנהגת סידורי בקרה נאותה כדי למנוע טעויות בהזנת הנתונים המוזנים למחשב.

3.3.1 תשלום הקנס בבית המשפט

עם מתן הפסיקה על ידי השופט נמסר העתק פרוטוקול גזר הדין לידי הנאשם.

במקרה של פסיקה הכוללת קנס שהטיל השופט, התשלום יכול להתבצע גם במזכירות בית המשפט עצמו רק בכרטיס אשראי וגם בקבלת שובר תשלום שניתן לחלקו למספר תשלומים בהתאם לפסיקת השופט בלבד. כל שינוי או בקשה לשינוי בהסדר התשלומים מחייבת החלטה של השופט בלבד.

בקבלה למשלם רשומים כל הפרטים של המשלם כולל תאריך התשלום כאשר על הקבלה מוטבעת חותמת של בית המשפט.

3.3.2 תשלום במזומן

אנשים הבוחרים לשלם במזומן אינם יכולים לשלם במזומן במזכירות בית המשפט לעניינים מקומיים. תשלום במזומן מתקבל אפוא בבית משפט השלום בכפר סבא כיוון ששם יש קופאית וקופה. הקופאית מזכה את בית המשפט לעניינים מקומיים על פי הסכום שמשולם שם.

בנוסף, אנשים הבוחרים לשלם במזומן יכולים לשלם במזומן גם בסניפי בנקים כולל בנק הדואר.

3.3.3 תשלום בהמחאה

בבית המשפט לעניינים מקומיים לא ניתן לשלם בהמחאות אלא רק במקרים מעטים מקבלים שיקים של עורכי דין, המשלמים עבור לקוחותיהם.

3.3.4 תשלום בכרטיס אשראי באינטרנט

בבית המשפט לעניינים מקומיים בכפר סבא לא קיימת אפשרות לשלם דרך האינטרנט. לעומת זאת, הביקורת מצאה כי בבית משפט השלום בכפר סבא כן ניתן לשלם דרך האינטרנט משמע, בית משפט השלום בכפר סבא המשמש גם כבית משפט לעניינים מקומיים לרשויות טירה, מועצה אזורית דרום השרון והוועדה המחוזית לתכנון ובנייה מאפשרת תשלום באינטרנט.

הביקורת ממליצה כי תיבחן פתיחת האפשרות לתשלום דרך האינטרנט גם בבית המשפט לעניינים מקומיים.

3.3.5 תשלום בכרטיס אשראי במענה טלפוני

תשלום בכרטיס אשראי אפשרי כאמור, רק במשרד מזכירות בית המשפט ולא ניתן לשלם בכרטיס אשראי דרך הטלפון. הביקורת ממליצה לבחון אפשרות הרחבת התשלום בכרטיס אשראי

גם באמצעות מענה טלפוני בהתקיים הביטחונות הדרושים, להקלה על התושבים החייבים ולהרחבת אפשרויות התשלום בפניהם.

3.3.6 ניהול גביית קנסות

א. המזכירה הראשית לעניינים מקומיים של בית המשפט המשמשת גם כנציגת עיריית כפר סבא בבית המשפט, מקבלת כאמור מקלדנית השופט, פרוטוקול מודפס של גזר הדין. על פי פרוטוקול זה מזינה המזכירה את כל הנתונים כולל סכומי הקנסות, מועדי התשלום וכו' במערכת המחשוב, כפי שצויין לעיל.

הביקורת העלתה כי נתונים אלה מוזנים למחשב על ידי גורם אחד, כאמור ללא כל בקרה וממליצה לפיכך, לבחון הנהגת בקרות נאותות.

ב. מדי יום מתקבל במזכירות בית המשפט דוח ממרכז המחשוב של בתי המשפט. בדוח זה מפורטים פרטי החייבים שלא שילמו לאחר שעבר התאריך האחרון שהתאפשר להם לשלם בו.

דוח זה נבדק ידנית על ידי מזכירת בית המשפט ואם החוב אכן לא שולם נשלחת לחייב הודעה בדואר רשום על החוב הקיים יחד עם הזמנה למשפט.

הביקורת העלתה כי לא נערך כל תיעוד ורישום על הבדיקות והפעולות הידניות אותן עורכת מזכירת בית המשפט וזאת בנוסף לעובדה שכל פעולותיה נעשות על ידה לבדה ללא בקרות.

הביקורת ממליצה כי יוקפד על רישום ותיעוד מלא של הפעולות בטבלת מעקב/ביצוע וזאת בנוסף להנהגת בקרות על התהליך.

מזכירות בית המשפט שולחת את הדואר על פי נתוני הכתובת הקיימים בתיק בבית המשפט. במידה והדואר חוזר מכל סיבה (עזב, לא ידוע, לא נדרש, כתובת שגויה וכו'), שולחת מזכירת בית המשפט מכתבים אלה למחלקות העירייה הרלבנטיות למסירה אישית.

מחלקות עירייה מקבלות את דברי הדואר הקשורים אליהן יחד עם טופס "אי מסירה" המקורי של הדואר ועם טופס פנימי אותו הכינה.

המחלקות פועלות לאתר את החייבים ולמסור להם במסירה אישית את הזימון לבית המשפט ובכל מקרה האיתור חייב להיות לפני מועד המשפט. המחלקות שולחות את אישור המסירה בפקס למזכירות בית המשפט ומביאות את המקור ביום המשפט.

בבדיקה מדגמית שערכה הביקורת נמצא כי 12% מהחייבים לא אותרו ועקב כך השופט מחק את התיק.

הביקורת מצאה כי, מזכירת בית המשפט לא נעזרת בשרות של חברה קבלנית חיצונית שתפעל כאחראית לאתר את החייבים ולמסור התראות ומסמכים נדרשים, לידי החייבים, אשר לא פרעו את הקנסות אשר הוטלו עליהם.

הביקורת מצאה כי לא נערך רישום מסודר ומרוכז של התיקים שנמחקו עקב בעיית איתור כתובת ולפיכך, לא ניתן לאמוד אותם כמותית. הביקורת ממליצה לערוך בדיקה על היקף התיקים שנמחקו על ידי השופט עקב חוסר איתור החייב ולשקול העסקת חברה קבלנית חיצונית לאיתור ולמסירת התראות ומסמכים לחייבים וזאת כדי להעלות את היקף המשלמים.

יתר על כן, ניהול רישום מסודר ומלא יאפשר מתן תמונת ראי מלאה כל העת ומעקב שוטף ויעיל ולפיכך, הביקורת ממליצה על הנהגת רישום מוסדר בעניין.

ג. הביקורת העלתה כי במזכירות בית המשפט לעניינים מקומיים לא קיים מידע מפולח בדבר מספר החייבים ו/או היקף החוב ממויין לפי סוגי עבירות (חנייה, חוקי עזר, תכנון ובנייה, רישוי עסקים) של כפר סבא אלא רק דוח של סה"כ תיקים שנפתחו בכפר סבא במיון לפי סוגי עבירות. הביקורת מצאה כי קיים מידע כספי מרוכז לשלוש הרשויות יחד,

ללא יכולת פילוח לכל רשות.

בנוסף, הביקורת מצאה כי לא קיים במערכת הממוחשבת רישום על היקף גביית חובות (ריכוז פיגורים).
 כאשר ביקשה הביקורת מהמזכירה הראשית לעניינים מקומיים לקבל דוח מפורט של סך הקנסות שהוטלו לתשלום על החייבים, אחוז המשלמים ופירוט מצב ואופן הטיפול בחייבים ובחובות נענתה כי דוח כזה לא קיים וכי כדי להכין דוח כזה עליה לבצע בדיקה פרטנית בכל התיקים.

הביקורת מצאה כי בעת עריכת הביקורת למנהלת אגף הכנסות העירייה אין מידע בדבר ניהול גביית הקנסות שהוטלו על ידי בית המשפט ולא מתקיים מעקב על כך.

הביקורת רואה בממצא זה ליקוי. היעדר מידע על היקף החובות ומצב הטיפול בהם מהווה פגם מהותי.

הביקורת ממליצה להסדיר מידע זה באופן מלא ומיידי וזאת כדי לנהל מעקב שוטף אחר החייבים ולאפשר נקיטת פעולות שייגרמו לתשלום מלוא החובות.

יתר על כן, הביקורת ממליצה להסדיר נושא זה בתוכנית מחשב מתאימה.

ד. ממצאי הביקורת מצביעים על ליקויים במערכת המחשב במזכירות בית המשפט. מזכירת בית המשפט פנתה בעבר לאחראית המחשב בהנהלת בתי המשפט ונענתה על ידה לדבריה, כי היא לא צד לעניין ומערכת המחשב נבנתה על פי צרכי בית משפט שלום כמו גם, התוכנות עימם עובדים.

לאור הממצאים כפי שפורטו לעיל, המעידים על היעדר במערכת ממוחשבת מתאימה והיעדר בממשק למחשבי אגף הכנסות העירייה, הביקורת ממליצה על הסדרת נושא מערכת מחשב כולל הסדרת ממשק בין המחשב בבית המשפט לעניינים מקומיים למחשבי אגף הכנסות העירייה.

מנהלת אגף הכנסות העירייה אשר לאחרייתה וכפיפותה מזכירת בית המשפט לעניינים מקומיים החליטה והטילה על המזכירה לערוך באופן ידני, בשלב זה ועד מציאת פתרון מחשבי אחר, את הממשק בין הנתונים

שמקורם בתוכנת בתי המשפט לבין הנתונים האמורים להימסר למחלקת הגבייה של העירייה והנובעים מפסיקת בית המשפט. השאיפה היא להגיע לריכוז כל החובות על סוגיהם השונים בכרטיס תושב אחד. עד למציאת פתרון לתיאום וממשק בין שתי המערכות, של בית המשפט ושל העירייה, הדבר ייעשה כאמור באופן ידני על ידי מזכירת בית המשפט לעניינים מקומיים.

ה. הביקורת מצאה כי התביעה העירונית מגישה לאחר יום הדיונים בבית המשפט דוח לראש העיר בו מרוכז סכום הכסף שנפסק בבית המשפט לעניינים מקומיים לטובת העירייה.

הביקורת לא מצאה כאמור, עדות לניהול מעקב אחר ביצוע תשלום כספים אלו ולפיכך, הגשת דוח מעין זה אינה פותרת את הצורך בהתאמת מערכת המחשוב, כך שתציג בזמן אמת נתונים מלאים ושוטפים בדבר כמות תיקים, פסקי וגזרי דין, סכומי קנסות ומעקב אחר ביצוע התשלומים.

ו. ניהול ושליחת התרעות לחייבים מנוהל כאמור באופן ידני וזאת לאחר בדיקה פרטנית של הנתונים המתקבלים ממרכז המחשוב של הנהלת בתי המשפט כך שבפועל, מזכירת בית המשפט עוברת על התיקים באופן ידני ופרטני בהתאמה לדוחות הממוחשבים ומכינה פקודות מאסר המובאות לחתימת השופט.

לדעת הביקורת השקעה במערכת מחשב מחודשת ומותאמת לצרכי בית המשפט לעניינים מקומיים, כמו גם הסדרת ממשק בין מחשב בית המשפט למחשבי אגף הכנסות העירייה תשפר את היקף גביית החובות.

יתר על כן, יש לבחון אפשרות לבצע אכיפה באמצעים מינהליים, לאחר התייעצות עם הגורמים המשפטיים.

ז. הביקורת מצאה כי לא ניתן לסגור תיק של חייב שלא שילם את חובו במלואו.

לפיכך, הביקורת שבה וקובעת כי יש להסדיר את מערכת המחשוב כדי שהמידע על החייבים יהיה זמין, אמין ונגיש ותינקט דרך פעולה לגביית החובות הקיימים יחד עם קביעת דרך עבודה קבועה כדי למנוע היווצרות חובות באופן שוטף.

ח. הביקורת מצאה כי בגזרי הדין, השופט מטיל קנס על הנאשם ובאופן יחסי לגובה הקנס, קובע ימי מאסר חליפיים. הביקורת מצאה כי כאשר החייב פונה למזכירות בית המשפט במידה והוא לא משלם את חובו ומקבל התראה על החוב ו/או שהוא פונה מיוזמתו לבית המשפט להקלה בגובה החוב אשר עליו לשלם, המזכירה הראשית לעניינים מקומיים ונציגת כפר סבא בבית המשפט מציעה במקרים רבים לחייב לשלם רק את הקנס המקורי ורק אחר כך תובא על ידה בקשת החייב להקלה בסכום ריבית הפיגורים להחלטת השופט.

לצורך כך, הביקורת מצאה כי המזכירה הראשית אף הכינה טופס מיוחד לביטול ריבית ופיגורים בו מצוין גובה הקנס, מספר ימי האיחור בתשלום ופירוט ריבית הפיגורים.

טופס זה עם הפרטים שצויינו לעיל, מובא על ידי מזכירת בית המשפט לשופט ובו רשום: "אבקש החלטתך לעניין ביטול ריבית ופיגורים". (ראה נספח א')

הביקורת העלתה כי אף היועצת המשפטית לעירייה לא יודעת על קיומו של טופס זה.

המזכירה הראשית לעניינים מקומיים אישרה בפני הביקורת כי השופט נוהג לעיתים לאשר את מחיקת ריבית הפיגורים, כפי שאף מצאה הביקורת במדגם שערכה בו נמצא כי ב- 20% מהתיקים במדגם, הקנס שולם באיחור בערכו המקורי וריבית הפיגורים נמחקה מאוחר יותר באישור השופט.

הביקורת ממליצה לבחון שינוי נוסח טופס זה כך שהמידע שיובא לידיעת השופט יהיה גובה הקנס המקורי, מספר ימי האיחור בתשלום וגובה ריבית הפיגורים ובקשת החייב חתומה על ידו, להקלה בתשלום החוב במקום הנוסח הקיים המבקש החלטה לביטול ריבית הפיגורים.

4. ממצאי דגימת תיקים

הביקורת דגמה אקראית תיקים במזכירות בית המשפט לבחינת הטיפול בקנסות שפסק בית המשפט (מדגם אקראי ולא מייצג).

בדגימה נדגמו 1.5% מכלל התיקים הרשומים בבית המשפט הנוגעים לסוגי עבירות על: חוקי עזר; חוק תכנון ובנייה; חנייה; רישוי עסקים. במדגם נמצאו הממצאים הבאים:

- 4.1** ב- 20% מהתיקים במדגם נמצא שהקנס שולם בזמן.
- 4.2** ב- 24% מהתיקים במדגם נמצא שהקנס שולם טרם משפט.
- 4.3** ב- 20% מהתיקים במדגם נמצא שהקנס שולם בערכו המקורי באיחור וריבית הפיגורים נמחקה מאוחר יותר באישור השופט.
- 4.4** ב- 4% מהתיקים במדגם נמצא שהקנס שולם בערכו המקורי באיחור וריבית הפיגורים לא נמחקה ולא הוגשה לשופט לאישור מחיקתה.
- 4.5** ב- 4% מהתיקים במדגם נמצא כי הקנס שולם בחלקו, הוצאו פקודות מאסר אך לא רשום במחשב מזכירות בית המשפט מה בוצע בפועל ולא קיים אישור מהמשטרה על ביצוע פקודת המאסר ואין עדות לניהול מעקב כלשהו על ביצוע פקודת המאסר מצד מזכירות בית המשפט.
- 4.6** ב- 12% מהתיקים במדגם נמצא כי לאחר גזר דין, הקנס לא שולם והתיק כולו נמחק על ידי השופט עקב חוסר איתור של הנאשם.
- 4.7** ב- 4% מהתיקים במדגם נמצא כי הקנס לא שולם ואין רישום במחשב מזכירות בית המשפט מדוע הקנס לא שולם או מה הפעולות שבוצעו על ידי מזכירות בית המשפט.
- בנוסף, התיק לא נמצא בארכיון בית המשפט ולא הומצא לביקורת על ידי מזכירות בית המשפט.
- 4.8** ב- 4% מהתיקים במדגם נמצא כי הקנס לא שולם והדוח בוטל על ידי התובע

העירוני על אף, שבעל החברה שקיבלה את הדוח המציא לתובע העירוני כתב התחייבות של העובד שנהג בעת ביצוע העבירה ברכב לשאת בכל קנס/דוח שיקבל.

4.9 ב- 8% מהתיקים במדגם נמצא כי הקנס בוטל על ידי התובע העירוני.

מסיכום נתוני המדגם עולה כי 20% מהחוב לא שולם כלל ו-28% מהחוב שולם באופן חלקי, כך שקנסות הפיגורים נמחקו על ידי השופט או שהקנסות לא שולמו כלל.

ממצאי המדגם שפורטו לעיל, מצביעים על ליקויים, כגון:

- א. במרבית פרטי התיקים במחשב מזכירות בית המשפט, לא רשומות הסיבות לביטול; אי תשלום; פיגור וכו'.
- ב. כל חתימות השופט שנמצאו בתיק נמצאו חתומות בעט על גבי הטופס ללא חותמת וללא ציון שם השופט.
- ג. התיקים בארכיון בית המשפט לא מסודרים בצורה נאותה.
- ד. הביקורת לא מצאה סימנים להימצאות מערכת כיבוי אש בארכיון התת-קרקעי של בית המשפט והמזכירה הראשית של בית המשפט לעניינים מקומיים ענתה לשאלת הביקורת בנושא כי אין לה מידע בעניין.

הביקורת שבה ומציינת כי ממצאי המדגם כמו גם, ממצאים נוספים אשר פורטו בגוף הדוח, מצביעים על ניהול לקוי של גביית הקנסות בהיבטים של נהלי עבודה ומערכת מחשב חסרה, כמפורט בגוף הדוח.

ממצאי הביקורת מצביעים כי לא מתנהל מעקב שוטף אחר חובות וחייבים אלא מתנהל מעקב פעם בשנה, בדרך כלל, בתקופת הקיץ. עוד מצאה הביקורת, היעדר תיעוד ורישום מלא של הפעולות הקשורות בכך. לפיכך, לדעת הביקורת, עשויים ליפול ליקויים באכיפת ובגביית מלוא החוב.

הביקורת שבה וממליצה לבחון את התאמת מערכת המחשוב במזכירות בית

המשפט וגם הכנסת ממשקים למחשבי העירייה, מצב אשר יתרום לדעת הביקורת, לניהול יעיל ולתוצאות מיטביות.

כמו כן, הביקורת שבה וממליצה לערוך בחינה מקצועית על התהליכים יחד עם איפיון מערכות המחשב לצורך ייעול שיטות העבודה והנהגת בקרות נאותות. עוד מצאה הביקורת כי חומר הנוגע לתיקים סגורים בבית המשפט נשלח על ידי מזכירות בית המשפט, לאחר סגירת התיקים, למחלקות הרלבנטיות בעירייה כך שהמידע הקיים בפועל בבית המשפט לא שלם ולא ניתן לאיתור במזכירות בית המשפט.

הביקורת מצאה כי המידע לא שמור באופן מלא כך שחלק מהתיקים לא נמצאו. המידע המוזן למחשב אגף איכות הסביבה לדוגמא, על ידי חשבת האגף, חלקי וחסר ומוזן על ידי חשבת האגף על פי רשימות אותם מקבלת ממזכירות בית המשפט.

הביקורת מצאה כאמור, כי המידע המוזן לא מלא כך שמתקבלים ממזכירות בית המשפט רק הסכומים ששולמו בידי החייב ללא פירוט וציון האם הסכום כולל ריבית פיגורים.

בפועל, מצאה הביקורת כי במחשב העירייה לא מצויין שסכומים בגין ריבית פיגורים לא שולמו ונמחקו באישור השופט.

לדעת הביקורת, ממצא זה שב ומעיד כי המידע הקיים חסר ויש לפעול ולאפיין את מערכת המחשב ואת אופן ושיטות העבודה במזכירות בית המשפט כמו גם את מערכת יחסי הגומלין עם מחלקות העירייה השונות, בסיוע גורם מקצועי.

5. מסקנות והמלצות

בכפר סבא ממוקם בית משפט לעניינים מקומיים אשר נדונים בו, תיקים של שלושת הרשויות - כפר סבא, רעננה והוד השרון המהווים את אזור שיפוט של בית המשפט לעניינים מקומיים כפי שהסמיך שר המשפטים בצו את בית משפט השלום בכפר סבא.

בגוף הדוח פורטו ממצאים שונים המצביעים על ליקויים בתפעול ובסדרי העבודה של בית המשפט לעניינים מקומיים מול עיריית כפר סבא.

להלן עיקרי הממצאים וההמלצות:

- 5.1** הביקורת לא מצאה ולא הומצא לה הסכם כתוב בין עיריית כפר סבא למינהל בתי המשפט בנוגע לבית המשפט לעניינים מקומיים.
- 5.2** הביקורת לא מצאה ולא הומצא לה כל נוהל עבודה ייחודי לבית משפט לעניינים מקומיים.
- לדעת הביקורת, כל עוד אין הסכם כפי שמוצע בדוח מבקר המדינה מספר 44, העירייה צריכה להגיע להסכם פרטני אשר יקיף הן את העניינים המינהליים, הן את העניינים התפעוליים והן יסדיר את מערכת הקשרים בין שלושת הרשויות המקומיות - כפר סבא, רעננה והוד השרון בקשר לבית המשפט לעניינים מקומיים.
- הביקורת לא מצאה ולא הומצא לה כל נוהל עבודה ייחודי לבית משפט לעניינים מקומיים.
- הביקורת מצאה כי עדכונים שונים, מתקבלים לעיתים, במזכירות בית המשפט לעניינים מקומיים מהמזכירה הראשית של בית משפט השלום או מהנהלת בתי המשפט, אך אין בעדכונים אלה התייחסות למערכת היחסים מול עיריית כפר סבא.
- 5.3** לאור כך, הביקורת ממליצה כי תיערכנה בדיקות בנוגע לנוהל עבודה מול הנהלת בתי המשפט, מרכז השלטון המקומי וגורמים הקשורים בעירייה ואלה יושלמו על פי הצורך.
- הביקורת מצאה כי המזכירה הראשית בבית המשפט לעניינים מקומיים לא כפופה ישירות למנכ"ל העירייה וזאת בניגוד למסקנות והמלצות ועדת זמיר שחלקן הובאו בפרק 2, בגוף הדוח.

לאור כך, לדעת הביקורת יש לשקול שינוי אירגוני כך שמזכירות בית המשפט לעניינים מקומיים תהיה בכפיפות לאגף הכנסות העירייה בכל הקשור לפעולות הכספיות (גביית קנסות, הוצאות, חיובים וכו') ובכפיפות למנכ"ל העירייה בכל הקשור לפעולות המינהליות (טיפול בתיקים, זימונים, רישום וכו'). בכפיפות כגון זו, יימנע מצב של ניגוד עניינים בין מזכירות בית המשפט ללשכה המשפטית של העירייה, יינתן דגש ליעילות ותקינות העבודה והכפיפות האירגונית והניהולית תהיה בהתאם להמלצות דוח ועדת זמיר, אשר הוקמה כאמור, בעקבות הממצאים וההמלצות בדוח מבקר המדינה מספר 44.

5.4 מחשב המזכירה הראשית של בית המשפט לעניינים מקומיים אינו מחובר לרשת המחשב של העירייה ובכך נמנעת ממנה האפשרות לעבוד מול גורמי העירייה איתם היא עובדת באופן יעיל ומידי יותר. עוד מצאה הביקורת, כי המזכירה הראשית לעניינים מקומיים של בית המשפט, המשמשת כאמור, גם כנציגת כפר סבא במזכירות בית המשפט, מקבלת מקלדנית השופט את פרוטוקול גזר הדין ועל פיו, ללא בקרה נוספת בדבר התאמתם לפרוטוקול גזר הדין, היא מזינה את הנתונים כולל סכומי הקנסות, מועדי התשלום ופריסתם, למחשב.

הביקורת ממליצה על חיבור מחשב מזכירת בית המשפט לעניינים מקומיים לרשת המחשוב העירונית לשיפור זמינות העברת המידע ולניהול עבודה יעיל של מזכירות בית המשפט מול המחלקות הרלבנטיות ושל המחלקות עצמן מול מזכירות בית המשפט. כמו כן, ממליצה הביקורת לשקול ולבחון הנהגת סידורי בקרה נאותה כדי למנוע טעויות בהזנת הנתונים למחשב.

5.5 הביקורת מצאה כי בלשכה המשפטית מנהלים רישום של ימי השיפוט (כולל פירוט בדבר יום דיונים מלא/חצי יום דיונים) והתשלום להנהלת בתי המשפט מועבר על ידי גזברות העירייה, לאישור היועצת המשפטית לעירייה. היועצת המשפטית לעירייה בודקת האם היו ימי שיפוט על פי הרישום בלשכה המשפטית ובהתאם מאשרת את בקשת התשלום.

ממצאי הביקורת מעידים כי יחסיות ימי השיפוט לא ידועה, (דיון אחד של אחת הרשויות מול מספר דיונים של רשות שנייה ביום דיונים אחד) ולפיכך, כדי למנוע תשלום יתר, הביקורת ממליצה לערוך את הרישומים בהתאם ועל פיהם לאשר את התשלום.

5.6 הביקורת מצאה כי בבית המשפט לעניינים מקומיים בכפר סבא לא קיימת אפשרות לשלם דרך האינטרנט. בנוסף, הביקורת מצאה כי תשלום בכרטיס אשראי אפשרי רק במשרד מזכירות בית המשפט ולא ניתן לשלם בכרטיס אשראי דרך הטלפון.

הביקורת מצאה כי בבית משפט השלום בכפר סבא כן ניתן לשלם דרך האינטרנט ולפיכך, הביקורת ממליצה כי תיבחן פתיחת האפשרות לתשלום דרך האינטרנט גם בבית המשפט לעניינים מקומיים. כמו כן, הביקורת ממליצה לבחון אפשרות הרחבת התשלום בכרטיס אשראי גם במענה טלפוני בהתקיים הביטחונות הדרושים, להקלה על התושבים החייבים ולהרחבת אפשרויות התשלום, בפניהם.

5.7 הביקורת מצאה כי במזכירות בית המשפט לעניינים מקומיים לא קיים מידע מפולח בדבר מספר החייבים ו/או היקף החוב של כפר סבא, ממויין לפי סוגי עבירות (חנייה, חוקי עזר, תכנון ובנייה, רישוי עסקים) אלא רק דוח של סה"כ תיקים שנפתחו בכפר סבא במיון לפי סוגי עבירות. עוד מצאה הביקורת כי קיים מידע כספי מרוכז לשלוש הרשויות יחד, ללא יכולת פילוח לכל רשות. בנוסף, הביקורת מצאה כי לא קיים במערכת הממוחשבת רישום על היקף גביית חובות (ריכוז פיגורים). המזכירה הראשית לעניינים מקומיים לא יכלה להמציא לביקורת דוח מפורט של סך הקנסות שהוטלו לתשלום, אחוז המשלמים ופירוט מצב ואופן הטיפול בחייבים ובחובות אלא רק לאחר ביצוע בדיקה ידנית פרטנית בכל התיקים, תוכל להמציא דוח כזה. הביקורת אף מצאה, כי בעת עריכת הביקורת, למנהלת אגף הכנסות העירייה אין מידע בדבר ניהול גביית הקנסות שהוטלו על ידי בית המשפט ולא מתקיים מעקב על כך.

הביקורת רואה בממצא זה ליקוי. היעדר מידע על היקף החובות ומצב הטיפול בהם מהווה פגם מהותי ולפיכך, הביקורת ממליצה להסדיר מידע זה באופן מלא ומיידי וזאת כדי לנהל מעקב שוטף אחר החייבים ולאפשר נקיטה בפעולות אכיפה לגביית מלוא החובות.
יתר על כן, הביקורת ממליצה להסדיר נושא זה בתוכנת מחשב מתאימה.

5.8 הביקורת מצאה כי לא נערך רישום מסודר ומרוכז של התיקים שנמחקו עקב בעיית איתור כתובת ולפיכך, לא ניתן לאמוד אותם כמותית.

הביקורת ממליצה לערוך בדיקה על היקף התיקים שנמחקו על ידי השופט, עקב בעיה באיתור החייב ולשקול העסקת חברה קבלנית חיצונית לאיתור ולמסירת התראות ומסמכים לחייבים.

5.9 הביקורת מצאה כי חייבים רבים לא משלמים את חובם ומקבלים התראה על החוב ו/או שהם פונים מיוזמתם לבית המשפט להקלה בגובה החוב אשר עליהם לשלם. המזכירה הראשית לעניינים מקומיים ונציגת כפר סבא בבית המשפט מציעה לחייבים, במקרים רבים, לשלם רק את הקנס המקורי ורק לאחר מכן, תביא את בקשתם להקלה בסכום ריבית הפיגורים, להחלטת השופט.

לשם כך, הכינה המזכירה הראשית טופס מיוחד לביטול ריבית ופיגורים בו מצוין גובה הקנס, מספר ימי האיחור בתשלום ופירוט ריבית הפיגורים.
טופס זה עם הפרטים שצויינו לעיל, מובא על ידי מזכירת בית המשפט לשופט ובו רשום: "אבקש החלטתך לעניין ביטול ריבית ופיגורים".

לאור כך, הביקורת ממליצה לבחון שינוי נוסח טופס זה כך שהמידע שיובא לידיעת השופט יהיה גובה הקנס המקורי, מספר ימי האיחור בתשלום וגובה ריבית הפיגורים ובקשת החייב חתומה על ידו, להקלה בתשלום החוב במקום הנוסח הקיים המבקש החלטה לביטול ריבית הפיגורים. בצורה כזו תישאר ההחלטה בידי השופט.

dingoo

בית משפט לעניינים מקצועיים
נפר-- סבא

נספח א'

תאריך: _____
ע.מ.ק: _____

אל: כבי' השופט פדר - סגן נשיא

הנדון: ביטול ריבית ופיגורים

הנאשם/ת קיבל/ה קנס בסך _____ ש"ח.

הקנט שולם במלואו:

- יש איהור של עד _____ ימים, חודשים בחשומים.
- לנאשם/ת ריבית בסך _____ ש"ח.
- אבקש החלטתך לענין ביטול ריבית ופיגורים.

*הערות: _____

בסדר, _____

החלטה

שופט

המזכיר